

VISJON 2030

NASJONAL
INNOVASJONSDUGNAD
2. - 3. MARS 2015, TRONDHEIM
REALFAGBYGGET - NTNU

VISJON2030

RAPPORT

NORAD HAR LAGET RAPPORTEN FOR UTENRIKSDEPARTEMENTET,
KUNNSKAPSDEPARTEMENTET OG HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET,
MED BIDRAG FRA UTDANNINGSDIREKTORATET, HELSEDIREKTORATET,
INNOVASJON NORGE, NORGES TEKNISK-VITENSKAPELIGE UNIVERSITET
OG FORSKNINGSRÅDET.

Twitter: @Visjon2030

Nettside: www.norad.no/visjon2030

INNHold

FORORD	4	PROGRAMMET MED VIDEO-LENKER	27
REFLEKSJONER OG OPPFØLGING ETTER KONFERANSEN	5	VIRKEMIDLER	31
Visjon 2030 og Norads videre arbeid med innovasjon innen helse og utdanning	6	Nasjonale/internasjonale finansieringsmekanismer for innovasjon innen helse og utdanning	32
Forskningsrådets refleksjoner	7	AKTIVITET I SYV SOSIALE MEDIER	36
Helsedirektoratets refleksjoner	8		
Innovasjon Norges refleksjoner	9		
Utdanningsdirektoratets refleksjoner	10		
ARBEIDSGRUPPER	11		
Helseteknologi-innovasjoner – fra idé til produkt på markedet	12		
Innovasjon for utdanning i krise og konflikt	14		
Innovativ læring for helse og utdanning	17		
IKT for utvikling	19		
En bærekraftig og tverrsektoriell post-2015 agenda	22		

FORORD

Helse og utdanning er prioriterte områder for regjeringen nasjonalt og internasjonalt. Vi må utvikle nye, innovative løsninger hvis vi skal klare å nå bærekraftsmålene som verden skal vedta i høst. Visjon 2030-konferansen i Trondheim i mars var en suksess: Den viste at norske miljøer på mange områder er i tet internasjonalt og at løsninger utviklet for norske formål kan ha betydning globalt.

Gjennom Visjon 2030-initiativet har vi sett et stort engasjement og vilje til å bidra til nyskaping for utvikling. Ønsket om partnerskap med andre er blitt tydeliggjort. I Trondheim så vi den positive og kraftfulle energien som et møte mellom aktører med felles interesser på tvers av fagfelt og sektorer kan utløse. En slik energi rundt felles interesser kan utnyttes. Vi har sett at det finnes en nasjonal dugnadsånd – også for global utvikling – frem mot 2030. En slik dugnadsånd er det behov for.

Helsesituasjonen i mange deler av verden er sårbar. Kvaliteten på utdanning er svært variabel. Hvert år dør hele 6,3 millioner barn før de fyller fem år. Mange kvinner mister livet i forbindelse med graviditet og fødsler. 58 millioner barn og 70 millioner ungdommer går ikke på skole. Ofte er skoletilbudet som finnes for dårlig. Å sikre mennesker god helse og utdanning

er å investere i enkeltmenneskers liv, men også i lands utvikling. Samtidig er det en investering i vår egen trygghet og fremtid.

Regjeringen ønsker å støtte utvikling og bruk av nye løsninger som kan bidra til bedre helse og utdanning. Derfor lanserte utenriksministeren en ny finansieringsmekanisme for innovasjon på Visjon 2030-konferansen. Det overordnede målet med denne er å bidra til å avskaffe fattigdom.

Den nye finansieringsmekanismen skal støtte videreutvikling og oppskalering av effektive, innovative løsninger. Den skal samtidig oppmuntre til gode partnerskap og lokal forankring. Den skal bygge bro mellom ulike statlige virkemidler. En utlysning av finansieringsmekanismen er planlagt høsten 2015.

Oslo, juni 2015

BØRGE BRENDE
Utenriksminister

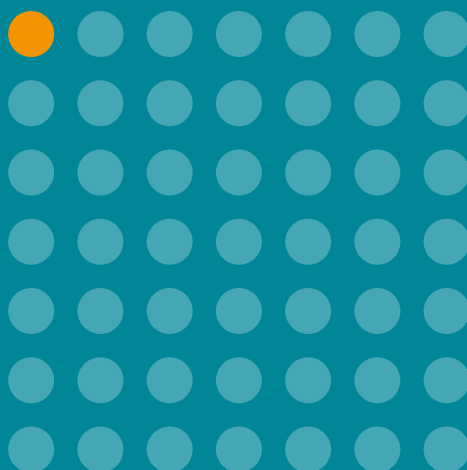

BENT HØIE
Helse- og omsorgsminister

TORBJØRN RØE ISAKSEN
Kunnskapsminister

REFLEKSJONER
OG OPP-
FØLGING ETTER
KONFERANSEN

VISJON 2030 OG NORADS VIDERE ARBEID MED INNOVASJON INNEN HELSE OG UTDANNING

Jeg vil først takke alle som har bidratt i prosessen opp til og gjennomføringen av Visjon 2030-konferansen i Trondheim i begynnelsen av mars. Det var mye positiv energi i NTNUs lokaler 2. og 3. mars. Jeg synes denne rapporten viser det på en god måte.

Innovasjonsarbeidet er på ingen måte ferdig med konferansen. Jeg har selv sett at diskusjonene fra Trondheim har blitt tatt videre og at nye partnerskap har oppstått. Norad skal også bidra aktivt videre. Vi har fått i oppdrag av Utenriksdepartementet å utarbeide et detaljert forslag til hvordan den annonserte finansieringsmekanismen for innovasjon innen global helse og utdanning bør se ut. Vi skal legge ned mye arbeid i å se denne finansieringsmekanismen i sammenheng med andre virkemidler som Norad og samarbeidspartnerne våre rår over. Første utlysning planlegges høsten 2015.

Vi har også tatt organisasjonsmessige grep. På Visjon 2030-konferansen diskuterte en av arbeidsgruppene det digitale gapet. Jeg er helt overbevist om at noe av det viktigste bistanden kan bidra med framover, er å sikre at noen av verdens aller fattigste får en sjanse til å ta del i det globale digitale samfunnet på en meningsfylt måte. De siste ti årene har allerede sett en storstilt digitalisering av helsetjenester, og Visjon 2030 viste med all tydelighet at det pågår mye også innen utdanningsteknologi. Den digitale revolusjonen gir en unik sjanse for å nå hittil ekskluderte grupper med individuelt tilpasset læringsinnhold, informasjon og tjenester. I tillegg kan de lettere si fra når de ikke får tjenestene de har krav på. Men det er mange barrierer: Infrastruktur, priser på utstyr og tjenester, manglende lese- og skriveferdigheter, mangel på digitalt innhold på språk folk forstår, og mangel på innhold som oppfattes som relevant for hverdagen folk lever i. Norad har derfor opprettet et prosjekt for digital innovasjon, som vil jobbe helt konkret med å utforme modeller for å bryte ned disse barrierene i utvalgte landcase. Dette vil skje i tett samarbeid med lokale og nasjonale myndigheter, og med kommersielle aktører, akademia og sivilt samfunn.

Vi vil også følge opp Visjon 2030 med å dele informasjon og arrangere faglige møteplasser om viktige tema innen utdannings- og helseinnovasjon. Jeg oppfordrer dere til å ta kontakt dersom det er tema dere særlig ønsker at vi setter på agendaen og der dere trenger samarbeidspartnere.

Jeg håper rapporten fra Visjon 2030-konferansen er til inspirasjon for videre diskusjon og nye partnerskap. Informasjon om innovasjonsarbeidet videre vil bli publisert på www.norad.no.

VILLA KULILD
Direktør i Norad

FORSKNINGSRÅDETS REFLEKSJONER ETTER VISJON 2030-KONFERANSEN

Forskningsrådet er positivt til etableringen av en finansieringsmekanisme for innovasjon i helse og utdanning der det overordnede målet er å bidra til å avskaffe fattigdom.

Forskningsrådets nye hovedstrategi Forskning for innovasjon og bærekraft skal markere en tydeligere samfunnsrolle for Forskningsrådet. Som det fremgår av Visjon2030-rapporten har Forskningsrådet allerede i dag flere virkemidler for å styrke innovasjon i helse- og utdanningssektoren og øke forskningssamarbeid globalt.

For å stimulere til innovasjon i helse og utdanning, og oppskalering av innovative løsninger, er det nødvendig med en bredere definisjon av innovasjon. Vi vil legge til grunn definisjonen som er brukt i Forskningsrådets policy for innovasjon i offentlig sektor: «Innovasjoner er nye eller vesentlig forbedrede varer, tjenester, prosesser, organisasjonsformer eller markedsføringsmodeller som tas i bruk for å oppnå verdiskaping og/eller samfunnsnytte». Det vil si at innovasjon omfatter mer enn bare utvikling og bruk av ny teknologi, og særlig vil det brede innovasjonsbegrepet være viktig for helse- og utdanningssektoren i ressursfattige land. Innovasjon i f.eks. samhandling og organisering i ulike deler av helsesektoren i utviklingsland kan gi store effekter for mange. Tilsvarende kan et bedre organisert samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet bidra til økonomisk vekst og utvikling.

Forskningsrådets nye strategi legger vekt på at det må tilrettelegges for en mest mulig effektiv anvendelseskjede fra forskning til ferdig produkt eller tjeneste ved at det gis gode betingelser for eksperimentell utvikling, pilotering, verifisering av resultater, demonstrasjon av løsninger og kommersialisering. Det er også behov for å utvikle bedre samarbeid og arbeidsdeling både mellom innovasjonsselskaper og teknologioverføringsenheter og mellom forskningsmiljøene og næringslivet.

Forskningsrådet har god erfaring i koordinering på tvers av ulike virkemidler for å skape synergier mellom ulike forskningsfelt. Den nye finansieringsmekanismens målsetninger kan integreres i allerede eksisterende aktiviteter og programmer gjennom øremerkninger i kommende utlysninger. Forskningsrådets vektlegging på kvalitet i forsknings- og innovasjonsprosjekter gjennom en faglig vurdering vil sikre at de beste og mest relevante prosjektene for den nye finansieringsmekanismen iverksettes.

ARVID HALLÉN

Administrerende direktør i Forskningsrådet

HELSEDIREKTORATETS REFLEKSJONER ETTER VISJON 2030-KONFERANSEN

Det er klar evidens for nær sammenheng mellom utdanningsnivå og helsetilstand. Årsaksforholdene er ikke entydige, men kan virke i begge retninger.

Utdanningsnivået påvirker levekårene. Det er ikke nødvendigvis utdanningen i seg selv, men hva utdanningen fører til som kan være sentralt for hvordan helsen utvikler seg. Mange levekårsforhold varierer med utdanning: materiell levestandard, arbeidsforhold, livsstil og psykologiske belastninger. Utdanningen påvirker yrkesvalg, som igjen kan påvirke arbeidsmiljøfaktorer. Utdanning bidrar til inntektsforskjeller som igjen fører til forskjeller i levestandard og materiell trygghet.

Helsedirektoratet følger med i sammenhengen mellom helse og utdanning, særlig i lys av sosial ulikhet i helse. Jeg er tilfreds med at Regjeringen kobler helse og utdanning, også for å bidra til god helse globalt.

I helse- og omsorgssektoren er det en kvart million arbeidstakere som ser muligheter og begrensninger i måten arbeidet utføres på. Med denne erfaringen kan de understøtte innovasjonspotensialet i helse- og omsorgstjenestene.

InnoMed er et nasjonalt kompetansenettverk for behovsdrivet innovasjon i helsesektoren og er etablert på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet. Helsedirektoratet er ansvarlig for InnoMeds virksomhet. InnoMed skal bygge opp et nasjonalt kunnskapsmiljø og være en nasjonal pådriver for behovsdrivet innovasjon i helse- og omsorgssektoren gjennom å prioritere aktiviteter. InnoMed skal iverksette tiltak for å forankre, skape engasjement og etablere nettverk. InnoMed skal være en aktiv pådriver for etablering av nye innovasjonsprosjekter. InnoMed skal jobbe systematisk med kunnskapsutvikling gjennom utprøving og tilpasning av metoder og verktøy til støtte for behovsdrivet innovasjonsarbeid.

Teknologiutviklingen særlig innen elektronisk kommunikasjon og informasjonsbehandling har et stort effektiviseringspotensial. Sterke kunnskaps- og utviklingsmiljøer

innen e-helse kan utnytte IKT for å sikre en fremtidsrettet helse- og omsorgssektor og bedre kvalitet, pasientsikkerhet og effektiv bruk av ressursene. Det forutsetter at ny kunnskap og teknologi tas i bruk, både som skrittvis implementering og gjennom langsiktig strategi. I revidert nasjonalbudsjett er det bestemt at e-helse blir organisert som et eget direktorat fra januar 2016. Dette i nært samarbeid med Helsedirektoratet.

HelseOmsorg21 er en nasjonal forsknings- og innovasjonsstrategi for helse og omsorg, og skal tilrettelegge for en målrettet, helhetlig og koordinert innsats for forskning, utvikling og innovasjon. Helsedirektoratet vil som fagdirektorat være involvert i mange av strategiens satsningsområder.

Oppfølgingen av innovasjon innen global helse og utdanning vil fra Helsedirektoratet være å:

- Delta på internasjonale arenaer der erfaringer deles.
- Delta i organisasjoner med formål å koordinere samt samfinansiere felles internasjonal innsats.
- Delta med kunnskap og ressurser med formål å øke andre lands kapasitet til egen innovasjon, utdanning og forskning.

Helsedirektoratet ønsker å arbeide systematisk med FNs bærekraftsmål, ikke bare helsemålet, men også de andre målene som har innvirkning på helse, for eksempel utdanning. Vi vil bruke målene som et ledd i arbeidet med å bedre befolkningens helse i vårt eget land, samtidig som vi som fagdirektorat kan bidra til styrking av helsesystemene i svakerestilte land fram mot 2030.

BJØRN GULDVOG
Direktør i Helsedirektoratet

INNOVASJON NORGES REFLEKSJONER ETTER VISJON 2030-KONFERANSEN

Visjon 2030 er et veldig bra initiativ og jeg har tro på at denne nasjonale dugnaden vil gi gode resultater! Utfordringene er mange. Skal vi kunne bidra til utvikling og til å nå de nye bærekraftsmålene, forutsetter det et tett samarbeid mellom myndigheter, sivilt samfunn, akademia og privat sektor.

Innovasjon Norge skal både bidra til et mer bærekraftig næringsliv i Norge og samtidig posisjonere oss internasjonalt som leverandør av kunnskap og løsninger for å sikre en mer bærekraftig fremtid.

Norske bedrifter tilbyr gode løsninger som bidrar til å løse lokale og globale utfordringer innen helse og utdanning. Ved bruk av virkemidler fra Innovasjon Norge er det etablert bedrifter som arbeider med medisinsk teknologi og nye læringsplattformer. Disse løsningene er ikke direkte relatert til markedene i utviklingsland, men kan med enkle tilpasninger også anvendes der.

Men, mange av våre bedrifter er små i den store sammenhengen. Det er derfor nødvendig å samarbeide tett og strategisk for å nå frem i et krevende globalt marked.

Jeg tør påstå at norske selskaper trenger mer enn bærekraftsmål for å involvere seg. Bedrifter trenger kunder som er villige til å betale og da må det naturligvis være et behov i markedet. En satsing i utviklingsland møter mange utfordringer og bedrifter har behov for å redusere risiko og ha både forutsigbarhet og langsiktighet i satsingen. Noe av dette kan løses med norsk finansiering, men i et lengre perspektiv må utviklingslandene selv etablere godt styresett og betalingssevne.

Gjennom Innovasjon Norges ulike tjenester, både de finansielle og rådgivningstjenestene, bidrar vi til at næringsliv og marked kommer sammen og definerer behovene. Slike prosesser kan initieres gjennom de ulike nettverk og klynger som Innovasjon Norge finansierer. Visjon 2030 har bidratt til en enda tettere dialog med aktører som Norad, Forskningsrådet, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Jeg opplever at dette vil styrke arbeidet vårt framover, ved at vi i større grad vil kunne koble de beste norske næringslivsaktørene inn i arbeidet med å løse de største globale utfordringene.

ANITA KROHN TRAAETH
Administrerende direktør
Innovasjon Norge

UTDANNINGSDIREKTORATETS REFLEKSJONER ETTER VISJON 2030-KONFERANSEN

Gjennom Visjon 2030-initiativet har vi blitt presentert for en lang rekke ulike tiltak og innovasjoner som gir interessante innspill til hvordan vi kan arbeide med å nå de nye bærekraftsmålene. Mange av de grunnleggende problemstillingene handler om både utdanning og helse. Det er derfor viktig å etablere slike møteplasser hvor disse problemstillingene kan diskuteres av aktører som har ulike innfallsvinkler til dette. Mange erfaringer fra vår kontekst vil kunne være nyttige for land med mindre ressurser. Også historiske erfaringer kan være av nytte for et skolesystem som går igjennom mange av de transformasjonene som vårt har gjort tidligere. Ved å benytte våre og andres erfaringer vil mange skolesystemer kunne oppnå gode resultater raskere enn hva vi har gjort.

Konferansen presenterte mange innovasjoner knyttet til ny bruk av IKT-baserte verktøy. Ny kunnskap vil gjøre det lettere å finne en god balanse mellom hva nye IKT-baserte verktøy potensielt kan bidra til, og hva de reelt sett vil kreve for å fungere godt. Vi vil understreke betydning av dokumenterte erfaringer som grunnlag for videre utvikling. Mye av den forskning og dokumentasjon som er gjort nasjonalt, vil også være relevant for innovasjon og utvikling globalt.

OPPFØLGING AV INNOVASJON INNEN GLOBAL UTDANNING I UTDANNINGSDIREKTORATET

Utdanningspolitikk er et viktig nasjonalt politikk-område, og Utdanningsdirektoratet har et ansvar for å sikre at barn, unge og voksne får et barnehagetilbud og en opplæring av høy kvalitet. Direktoratets arbeidsfelt er bredt, og spenner fra læreplaner og rammeverk, eksamen og analyser, til regelverk og tilsyn. Gjennom sitt arbeid med iverksetting av nasjonal utdanningspolitikk, har Utdanningsdirektoratet også et ansvar for å bidra til kontinuerlig utvikling av sektoren gjennom sine ulike virkemidler. Dette innebærer også utvikling av hensiktsmessige nettbaserte løsninger for kvalitetsutvikling og kvalitetsvurdering, eksamen og prøvegjennomføring samt informasjon og formidling til sektoren. De erfaringene som gjøres nasjonalt på disse

områdene vil også kunne ha stor betydning for utvikling og implementering av nye innovative løsninger globalt.

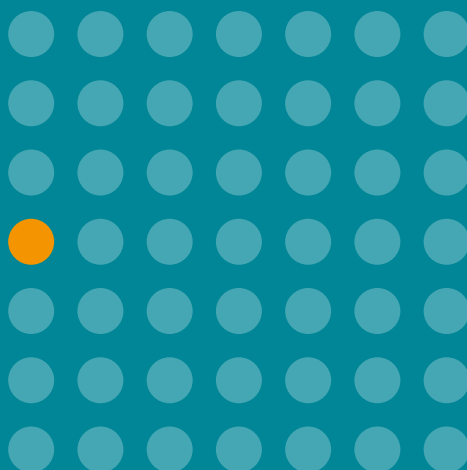
VIDERE ARBEID MED BÆREKRAFTSMÅLENE

De nye bærekraftsmålene for utdanning vil understreke alle elevers rett til opplæring uavhengig av deres forutsetninger. For Norge vil det være spesielt viktig å sikre inkludering av elever med særskilte behov. De nye bærekraftsmålene vil legge større vekt enn tidligere på kvalitet og utbytte av undervisningen, og Norges erfaringer med oppbygging av et nasjonalt kvalitetsvurderingsystem vil være et viktig grunnlag for bistand til utviklingsland i deres arbeid med å bygge opp et bærekraftig utdanningssystem i sine land. Vi ønsker velkommen initiativer som tar sikte på å understøtte kunnskapsutvikling gjennom systematisk utprøving av tiltak i ulike kontekster.

PETTER SKARHEIM

Direktør i Utdanningsdirektoratet

ARBEIDSGRUPPER

HELSETEKNOLOGI-INNOVASJONER – FRA IDÉ TIL PRODUKT PÅ MARKEDET

1

OPPSUMMERING

- Styrken i visse innovasjonsprodukter er at de ikke bare er nyttige i lav- og mellominntektsland, men også i vestlige samfunn.
- Hvordan gå fra pilotstadiet til å skalere opp produktet/prosjektet?
- Behov for støtte og engasjement fra lokale myndigheter.
- Kostnader er en avgjørende faktor for å oppskalere innovative produkter og bør beregnes tidlig i designfasen.
- Det er nødvendig å skape muligheter og arenaer hvor mennesker fra ulike fagområder kan møtes, diskutere ideer og lære av hverandres erfaringer.
- Sluttbrukere bør involveres tidlig i produktdesignfasen.
- Universiteter kan kontaktes for å engasjere studenter i et formål og involvere dem på et tidlig stadium av prosjektet.

INNLEDNINGER OG DISKUSJON

Deltakerne ble ønsket velkommen av Stig Arild Slørdahl, dekan ved det medisinske fakultet, NTNU. Se **program og bakgrunnsnotat** om denne arbeidsgruppen for mer informasjon.

Ordstyrer Muhammad Zaman (Professor ved Boston University, USA og NTNU) introduserte temaet innovasjon i global helse.

Forsker Taran Mari Thune (Senter for teknologi, innovasjon og kultur, UiO) presenterte innovasjonsprosessen. Ifølge henne har innovasjon blitt et moteord, og trenger å bli tolket riktig. Intervensjon er noe annet enn innovasjon. En enkel definisjon på innovasjon er «noe nytt som er tatt i bruk». Innovasjon er en lang og komplisert prosess, og krever flere partnere. Det er ikke en lineær prosess, men man må gå frem og tilbake mellom ulike faser av prosjektet. Hun nevnte noen av hendelsene som er nødvendige for å bringe en god idé til marked.

«Fremtiden for offentlig helsevesen ligger i teknologien.»

Dr. Kanav Kahol

Dr. Kanav Kahol (Public Health Foundation of India) snakket om viktigheten av det innovative produkt innen global helse. Han understreket at fremtiden for offentlig helsevesen ligger i teknologien. Han påpekte imidlertid at mangelen på kunnskap om helsespørsmål er en barriere for å utvikle nyttige produkter. Kanav mener det er behov for midler til å skalere opp produkter og knytte til andre nyvinninger. Han anbefalte å ha en tverrfaglig tilnærming til innovative prosjekter der ingeniører kan arbeide sammen med forskere innen medisin og samfunnsvitenskap.

Når det gjelder utfordringer i oppskalering av innovative produkter og prosjekter, understreket Taran Thune at det ikke finnes noen enkeltfaktor for oppskalering. Det er ulike utfordringer for de ulike produktene og gjerne mange faktorer som påvirker. Det er imidlertid viktig å involvere medisinsk personell tidlig i prosessen. Beslutningstakere bør være involvert i innovasjoner for global helse. De fleste medisinske produkter må være regulert og krever finansiering. I en global helse-setting blir dette enda mer utfordrende.

Kanav Kahol pekte på at det ikke finnes veiledninger eller reguleringsdokumenter som håndterer denne typen teknologi. Han anbefalte at det bør utvikles bedre regelverk og politiske føringer rundt global helse-teknologi. Norge kan virkelig ta ledelsen her.

Muhammad Zaman understreket betydningen av planlegging for oppskalering allerede i begynnelsen av prosjektet. Man må tenke på om det er tilgjengelig tilstrekkelig politisk støtte og finansiering. Som svar på spørsmålet om kommersielle markedsfaktorer påvirkes av global helseteknologi, understreket Kanav Kahol at innovasjon er en kontinuerlig prosess snarere enn en engangshendelse. Produktene må oppgraderes jevnlig for å konkurrere i markedet. Taran Thune la til at kommersielle aktører er nødvendig for å få produkter frem til markedet.

«Opplæring er vel så viktig som selve produktet.»

En positiv side ved global helseteknologi er at det ikke er én eier, og de fleste produktene som utvikles har åpen tilgang. Ordstyrer Zaman var enig i at brukersentrerte perspektiver og brukerstyrte produkter skal være grunnlaget for innovasjon i global helse. Videre er det viktig at disse produktene er billige og enkle å bruke av sluttbrukerne, som kan være leger, sykepleiere, annet helsepersonell og pasienter. Panelet oppfordret

studentene til å snakke med dem rundt seg, for å se hvilke problemer de kan identifisere og har mulighet til å gjøre noe med. Det er viktig med spesialiserte kurs og studier, men tverrfagligheten ble også løftet frem. Det er viktig å forstå samfunnet, kulturen og konteksten til de globale helseutfordringene.

KORT PRESENTASJON AV ULIKE HELSETEKNOLOGI-PRODUKTER/PROSJEKTER

Innlederne delte erfaringer fra sine prosjekter: Det første viktige skrittet er å fange opp utfordringen/ problemet og lage en prototype på et tidlig stadium. Dette vil spare mye tid og penger. Det er nyttig å involvere partnere som frivillige organisasjoner som jobber i felt og institusjoner i Sør gjennom forskningsprosjekter for å teste produktet tidlig og gi konstruktive tilbakemeldinger. Opplæring er vel så viktig som selve produktet. Men en av utfordringene i denne sammenhengen er at å anskaffe midler til å utvikle et produkt er enklere enn å få midler til undervisning av helsepersonell i å bruke produktet. Dette varierer noe etter hvilket produkt man har.

Paneldeltakerne understreket betydningen av å få kritiske tilbakemeldinger på sine produkter så tidlig som mulig i prosessen. De anbefalte opprettelse av et «servicekontor» for innovatører, som kan gi nødvendig veiledning om prosessen, inkludert om utviklingsland som marked og relevante lovverk, forskrifter, patenter m.m.

Foredragsholderne understreket at helseprodukter må være priset med hensyn til hva som er mulig å betale for sluttbruker. Imidlertid bør ikke pris gå på bekostning av kvalitet og holdbarhet på produktet. Noen måter å oppnå dette på kan være: 1) Teknologier og produkter kjøpes inn av stater til offentlig bruk, 2) Bruke lokale implementerende partnere også til å produsere produktet, 3) Åpenhet rundt kostnadene, 4) Prissetting av produkter solgt i den vestlige verden, slik at dette kan subsidiere de samme produktene i Sør.

2

«Markedet for helseteknologi-
produkter er utfordrende og det
er store behov som skal dekkes»

For å tiltrekke seg studenter i slike prosjekter er studentorganisasjoner som for eksempel Ingeniører Uten Grenser (IUG) og Effektiv Altruisme viktige lagspillere. Dagens studenter er opptatt av å delta i aktiviteter som kan skape en positiv forskjell i verden. Paneldeltakerne oppfordret studentene til å være nysgjerrige, lese forskningsartikler og rapporter og ikke minst diskutere med folk for å få kunnskap om problemene i verden. Det ble anbefalt å opprette arenaer der studenter og ansatte fra ulike fagområder kan møtes for å diskutere ideer. Organisasjoner som Designere Uten Grenser (DUG) spiller en viktig rolle gjennom å bringe folk sammen fra Sør og Nord for å utvikle gode og funksjonelle produkter. Det er nødvendig å involvere lokal kompetanse og ferdigheter for å utvikle kontekst-relevante produkter.

Fremtidige innovative helseprodukter kan tas i bruk i utviklingsprosjekter, gjerne gjennom partnerskap med frivillige organisasjoner. Det bør være mer støtte fra de lokale myndighetene ved utvikling av nye produkter/tjenester. Det er også mulig å tenke nytt rundt insentiver. Et eksempel som ble trukket frem: Mange steder får gravide kvinner penger for at de skal komme til helseklinikken for å føde, men hva med å i stedet gi solcellelamper som et insentiv? Paneldeltakerne understreket at de innovative globale helseproduktene ikke bare er nyttige i land i Sør, men også i vestlige land.

OPPSUMMERING

- Lærerne og deres relasjon til elever er sentral for læring og vil fortsette å være det. Ny teknologi kan bidra, men kan ikke erstatte læreren.
- Innholdet i digitale læringsløsninger må være tilpasset lokalt og utviklet sammen med brukerne. Innleder Titus Tenga (Tanzania) fra Strømmestiftelsen pekte på afrikansk muntlig tradisjon for læring. For eksempel kan lydopptak av leksjoner gi skolebarn en mulighet til å høre dem igjen hjemme.
- Barn med nedsatt funksjonsevne kan dra nytte av utdanningsteknologi (edtech), som er godt egnet til tilpasset utdanning og læring i eget tempo. Registrering og inkludering av barn med nedsatt funksjonsevne er mangelfull i krise og konflikt.
- Partnerskap mellom humanitære organisasjoner og academia kan gi bedre dokumentasjon og evidensgrunnlag. Eric Demers (Canada) sa at Flyktninghjelpen hadde meget positiv erfaring fra å samarbeide med Universitet i Tromsø om dette.
- Det å lære å lese, skrive og regne er ganske likt verden over, og gode digitale læringsprogrammer kan enkelt tilpasses lokal kontekst i tett samarbeid med lokale partnere. For eksempel sa Fride Bergem at Salaby/Gyldendal i løpet av seks måneder klarte å utvikle 3000 digitale læreelementer som tilfredstilte kravene til tyrkiske utdanningsmyndigheter.

INNLEDNINGER OG DISKUSJON

Gerd-Hanne Fosen, leder av Norads utdanningsseksjon, ønsket velkommen. Hun var også ordstyrer. Se **program og bakgrunnsnotat** om denne arbeidsgruppen for mer informasjon.

«Erfaringer har vist at det å lære å lese, skrive og regne er ganske likt verden over.»

Barn og unge som bor i områder rammet av krise og konflikt er ofte de som er hardest rammet når det gjelder tilgang til utdanning av god kvalitet. Dersom vi skal nå målet om utdanning for alle, er det behov for økt innsats. Utdanning i krisesituasjoner er ikke bare en rettighet, men også viktig fordi den kan bidra til økt beskyttelse, psykososial støtte samt bidra med viktig informasjon og kunnskap i krisesituasjoner. Utdanning kan i tillegg spille en viktig rolle i å lære barn og unge om beredskap og katastrofeforebygging.

I dette arbeidsmøtet ble det diskutert i hvilken grad vi har innovative løsninger som kan bidra til utdanning av god kvalitet i krise og konfliktsituasjoner, hvilke partnerskap som trengs for å styrke dette feltet, samt hvordan kan man sikre bærekraft og muligheter for oppskalering av innovative tiltak.

En rekke ulike innovative løsninger ble presentert. Dette inkluderte hurtigskoler for å få barn som har falt utenfor skolesystemet tilbake på skolen, samt teknikker for hvordan lærere kan bidra til redusert stress og økt velvære hos barn som har gjennomgått traumatiske opplevelser. I tillegg ble det presentert digitale læremidler for lese-, skrive- og regneferdigheter, inkludert eksempler på digitale læringsspill som barn kan bruke med minimal støtte fra voksne. Det ble også gitt eksempler på bruk av digitale læremidler for å styrke kriseforebygging og -beredskap og for å styrke ungdoms kunnskap om seksuelt smittbare sykdommer.

Hurtigskoler eller alternative læringsprogrammer kan bidra til å få barn og unge tilbake i skolen. Samarbeid med lokale partnere inkludert myndigheter og foreldre er en nøkkelfaktor for å lykkes. Lærere kan også spille en viktig rolle for å bidra til bedre psykososial helse og velvære for barn og unge som har erfart krisesituasjoner. Opplæring og støtte til lærerne er viktig for at de skal kunne ta denne rollen.

Bruk av digitale læremidler kan bidra til bedre tilgang til utdanning av god kvalitet. Det finnes eksempler på digitale læringsmidler som er utviklet og brukes av barn og unge i Norge. Noen av disse, Salaby, er også oversatt til flere språk og brukes i flere land.

«Ny teknologi kan ikke erstatte læreren, og den menneskelige faktoren er viktig for barn og unge - spesielt for dem som har gjennomgått traumatiske hendelser.»

Digitale læremidler kan hjelpe lærere til å undervise bedre samt bidra til at barn og unge kan lære på egenhånd. Dette kan være relevant dersom det er mangel på lærere. Læremidler og spill er ofte bygd opp slik at de er intuitive og kan brukes av barn med minimal veiledning. Visuelle effekter, spillelementer og det at barn lærer fra andre barn gjør læremidlene motiverende. En annen motiverende faktor er at man kan få tilbakemelding med en gang og gå videre til mer utfordrende oppgaver. Dette kan bidra til barne- og elevsentrert læring. En annen fordel er at læremidlene potensielt kan brukes hvor som helst og når man ønsker det.

Det er viktig at innovative og teknologiske løsninger tilpasses lokal kontekst. Partnerskap mellom humanitære aktører som kjenner konteksten godt, samt «edtech»-

miljøer som har lang erfaring i å utvikle digitale læringsmidler av god kvalitet kan potensielt bidra til gode løsninger. I tillegg er det viktig at man involverer myndigheter og lokalsamfunn, inkludert de som skal bruke læremidlene slik at utdanningen blir relevant og bærekraftig. Videre er det viktig å kartlegge den teknologiske konteksten, hvilke type teknologiske hjelpemidler folk har tilgang til og hvordan disse brukes.

«Gode, digitale læringsprogram kan tilpasses slik at de kan brukes i ulike land og kontekster.»

Det er behov for å utvikle løsninger som kommer de mest marginaliserte til gode. Eksempelvis er det en utfordring at det er mangelfull registrering og lite data om barn og unge med nedsatt funksjonsevne i krise og konfliktsituasjoner. Samtidig er digitale læremidler ofte godt egnet til tilpasset utdanning og læring i eget tempo. Erfaringer fra Norge viser at man har oppnådd positive læringseffekter for disse gruppene og potensielt kan dette også tilpasses og brukes for læring i andre kontekster.

Selv om tilgang til internett og teknologiske hjelpemidler ennå er en utfordring, ser man at flere og flere får tilgang spesielt til mobiltelefon og mobilt internett. Dette kan være viktig også for utdanning av unge og voksne. Unge og voksne som ikke kan lese og skrive, ser at de har behov for å lære seg dette for å kunne bruke mobiltelefoner og andre teknologiske hjelpemidler. Digitale læringsressurser kan også brukes direkte for at unge og voksne skal kunne lære seg basis leseferdigheter. I tillegg er det behov for kunnskap om bruk av IKT da dette i økende grad er en viktig faktor for å kunne delta i arbeidsmarkedet.

En utfordring er at man mangler dokumentasjon rundt effekter av innovative tiltak, inkludert bruk av digitale

læremidler. Vi trenger å vite mer om hva som fungerer best i ulike krise- og konfliktsituasjoner. Det finnes eksempler på at partnerskap mellom humanitære organisasjoner og academia kan gi bedre dokumentasjon og evidensgrunnlag. Dette er noe som bør styrkes i all satsing på innovative tiltak. Eksempelvis trengs det mer informasjon om i hvilken grad digitale læremidler kan bidra til utdanning av god kvalitet. Når det gjelder krise- og konfliktsituasjoner ville det være interessant å se på hvordan disse læremidlene kan bidra både til akademisk læring og psykososialt velvære.

En overordnet konklusjon fra dette møtet blir dermed at det hadde vært spennende å utforske muligheter for samarbeid mellom humanitære bistandsaktører, utdanningsteknologiske («edtech») miljøer samt academia. Et slikt samarbeid kan potensielt bidra til innovative løsninger slik at flere barn, unge og voksne i krise- og konfliktsituasjoner kan få tilgang til utdanning og lære basisferdigheter. Dersom academia inkluderes, vil vi også kunne få mer kunnskap og dokumentasjon om i hvilken grad disse innovative løsningene kan bidra til læring og psykososal støtte i krise- og konfliktkontekster.

3

OPPSUMMERING

- Kulturell kontekst er viktig. Man har hatt stor oppmerksomhet på språk, men mindre rundt generelle kulturelle forhold.
- Diskusjonen hadde stort fokus på lokal forankring. «Kunnskapen er global, men innovasjon er per definisjon lokal og kontekstavhengig.»
- Økonomiske motiver/kommersialisering må ikke få utilsiktede konsekvenser slik at ressursfattige land ikke har mulighet til å benytte seg av innovasjonene.
- Teknologi må ikke øke forskjeller (for eksempel kjønnsgap når det gjelder tilgang til teknologi).
- Lærerens rolle er avgjørende når det gjelder kapasitet og kompetanse i den lokale konteksten. IKT kan brukes for å utruste dem.
- Det pågår en endring i dynamikk ved at mange i afrikanske land bruker mobil på en slik måte (for eksempel banktjenester) at de vil ha bedre kompetanse enn for eksempel en god del norske lærere. Verden er i endring. Det er viktig at våre oppfatninger holder følge.
- God teknologi kan ikke dekke over dårlig pedagogikk. Teknologien er mer et verktøy enn et mål i seg selv.

INNLEDNINGER OG DISKUSJON

Se **program og bakgrunnsnotat** om denne arbeidsgruppen for mer informasjon.

Arbeidsgruppen fokuserte på hva som skal til for at innovative løsninger kan bidra til bedre læring innen helse og utdanning. Arbeidsgruppen bestod av åtte innlegg fra forskjellige bidragsyttere, hvorav syv hadde levert bidrag som kom med i det trykte **kompendiet** fra Visjon 2030-konferansen. Sølvi Lillejord fra Kunnskapsenteret for utdanning ledet arbeidsgruppen.

«Innovative løsninger kan være ganske enkle, og kan inkludere både lavteknologiske og organisatoriske eller strukturelle grep.»

Arbeidsgruppen var sammensatt av personer med forskjellig bakgrunn og forskjellig tilhørighet, og bestod av akademia, sivilt samfunn og departements- og direktoratsansatte, for å nevne noen.

Innleggene i arbeidsgruppen ga deltakerne innblikk i forskjellige former for innovativ læring, fra applikasjoner til nye metoder for å organisere skoler. Dette skapte en god plattform for videre diskusjon i arbeidsgruppen, og det utkrystalliserte seg noen tydelige tematikker som mange av deltakerne var interesserte i.

For å oppnå læring er det mange komponenter som må på plass, også når man snakker om innovative metoder. Det er ofte stor oppmerksomhet rundt språktematikk i utdanning, og spesielt inn mot land i Sør, hvor vi vet at mange barn får undervisning på et språk de ikke mestrer. Denne tematikken ble også tatt opp her som en viktig forutsetning for læring. I tillegg ble også kulturell kontekst et tema mange dro frem som en forutsetning for å lykkes med læringsprogrammer og metoder. Det ble sagt at man har hatt stor oppmerksomhet omkring språk og mindre oppmerksomhet omkring generelle kulturelle forhold. For å kunne lykkes i å overføre innovative metoder på tvers av landegrensener er det like viktig å ta hensyn til de kulturelle som de språklige forholdene. Dette må bygges inn i enhver ny innovasjon som har som mål å eksporteres til en annen kultur.

En annen viktig komponent som ble nevnt av mange deltakere er nødvendigheten av lokal forankring. «Kunnskapen er global, men innovasjon er per definisjon lokal og kontekstavhengig.» Det er nødvendig å sikre forankring i lokalmiljøet, og blant myndigheter i det aktuelle landet. Her er det flere organisasjoner som

«Teknologi kan brukes for å gjøre gode løsninger mer effektive, men pedagogikken må komme først.»

har mye erfaring, og som andre kan lære av, som for eksempel Strømmestiftelsen og Redd Barna.

Læreren er i all utdanning en svært viktig faktor som må inkluderes i utvikling og implementering av de innovative løsningene. De er avgjørende når det gjelder kapasitet og kompetanse i den lokale konteksten. Ved å inkludere læreren hele veien, og også inkludere innovative løsninger og IKT i lærerutdanningen, kan læreren bli en ressurs innen dette arbeidet, og bruke innovative løsninger for å øke læringsutbyttet hos sine elever.

Noen bidragsytere nevnte den skiftende dynamikken ved at mange i afrikanske land bruker mobil på en slik måte (for eksempel banktjenester) at de vil ha bedre kompetanse innen bruk av teknologi enn for eksempel en god del norske lærere. Verden er i endring, og en god forståelse av virkeligheten på klasseromsnivå er viktig for å lykkes.

Innovative løsninger kan være ganske enkle, og kan inkludere både lavteknologiske og organisatoriske eller strukturelle grep. I den sammenhengen ble det også pekt på prosessene knyttet til å definere fremtidige kompetansebehov (21st Century Skills).

«Det er nødvendig med mer forskning om hvordan ulike verktøy virker.»

God teknologi kan ikke dekke over dårlig pedagogikk. Teknologien kan for eksempel bidra til spillbasert læring, men man må ha pedagogikken i bunn for at det skal fungere. Det var mange i arbeidsgruppen som var enige om at teknologiutviklingen nå har kommet så langt at det ikke lenger er der utfordringen ligger. Utfordringen ligger i pedagogikken brukt i løsningene, og i det at for eksempel lærere må ha kompetanse til å benytte verktøyene på en god måte. Teknologi kan brukes for å gjøre gode løsninger mer effektive, men pedagogikken må komme først. Teknologien er et verktøy for læring, som kan gi gode resultater når det

brukes riktig i kombinasjon med andre virkemidler. Teknologien i seg selv fører ikke til økt læring.

Noen av deltakerne tok opp betydningen av åpent tilgjengelig programvare og at økonomiske motiver/kommersialisering ikke må få utilsiktede konsekvenser slik at ressursfattige land ikke har mulighet til å benytte seg av innovasjonene. Noen nevnte også at teknologi ikke må føre til øke forskjeller (for eksempel kjønnsgap når det gjelder tilgang til teknologi). Selv om antallet mennesker i verden med tilgang til for eksempel smarttelefoner øker, er det ikke selvsagt at dette kommer de aller fattigste til gode. Det er derfor viktig med en bevissthet rundt mulige forskjeller dette kan skape, slik at man ikke øker forskjellene via ny teknologi og nye løsninger.

Det er fremdeles en utfordring at mange av løsningene er lite forsket på, og det ble diskutert hvilke strategier vi har for å utvikle kunnskap om hvordan ulike verktøy virker, for eksempel ved å gjennomføre innovasjoner i faser (idéfase, utvikling av prototyper, gjennomføring av effektstudier, mulighetsstudier og tilfredshetsstudier blant brukere, etc.). Det er viktig at evidensperspektivet tas med i videre tenkning rundt dette, slik at man etter hvert kan bygge opp en bedre kunnskap rundt hva som fungerer og ikke, og hva som bør skaleres opp for å gi flere mennesker i verden bedre muligheter for læring.

I arbeidsgruppen var det samlet en rekke personer fra forskjellige organisasjoner. Disse organisasjonene har erfaring fra forskjellige områder, hvor noen har god teknisk kompetanse, noen har god erfaring fra arbeid på grasrotnivå og andre igjen har god erfaring fra myndighetssamarbeid. Det er et behov for at disse forskjellige organisasjonene kan finne plattformer hvor de kan dele sin kunnskap og dra nytte av andres erfaring.

4

OPPSUMMERING

- Hvordan bygge bro over det digitale gapet? Infrastruktur, pris for brukerne og relevant innhold er sentrale utfordringer. Bistand kan bidra til å fremskynde prosessen på ulike måter.
- Nye partnerskap er nødvendig.
- Myndighetenes rolle som regulator, som stiller krav til telekommunikasjonssektoren, er svært viktig.
- Mobiltelefon er den klart mest utbredte teknologien i lavinntektsland. Innhold bør lages for ulike typer utstyr i den grad det er mulig, siden teknologien utvikler seg så raskt.
- Kapasitetsbygging er svært viktig for å ta i bruk den infrastrukturen og teknologien som er tilgjengelig.
- Digitalisering av tjenester kan føre til bedre og rimeligere tjenester, større ansvarliggjøring og mindre korrupsjon.

INNLEDNINGER OG DISKUSJON

Se **program og bakgrunnsnotat** om denne arbeidsgruppen for mer informasjon. Bjørn Villa, fra Institutt for telematikk ved NTNU, ledet arbeidsgruppen.

I høyinntektsland regnes internett som en nødvendig infrastruktur for økonomisk utvikling, på lik linje med energi- og transportsystemer. I lavinntektsland er tilgangen voksende, men fortsatt for dårlig og for dyr. Det er derfor nødvendig å finne kostnadseffektive løsninger for å fremskynde tilgangen. Hva kan og bør være bistandens rolle i disse prosessene? Panel 1 diskuterte dette.

Innen global helse har digital innovasjon vært en vesentlig komponent det siste tiåret. Det er et sterkt politisk ønske om å satse på digital innovasjon også i utdanningsbistanden, for å nå de mest marginaliserte med læringsmuligheter. Det må trekkes erfaringer fra

arbeidet innen global helse. Panel 2 diskuterte digital innovasjon innen helse og utdanning, med vekt på systemtilnærming.

PANEL 1 – DET DIGITALE GAPET

Det er beregnet at 80 prosent av verdens voksne vil eie en smarttelefon innen 2020, og bruk av mobiltelefon øker raskt også blant verdens fattige på grunn av nedgangen i pris på teletjenester og mobiltelefoner. Det store flertallet av mennesker i utviklingsland som bruker internett, gjør det via mobiltelefonen. Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i utstyr som folk bruker og er fortrolig med. Antallet smarttelefoner i utviklingsland vil gå forbi utviklede land i 2015.

«Privat sektor er ikke er i stand til å fylle hele det digitale gapet. Bistanden kan bidra.»

Samtidig er mange på 2G-infrastruktur, noe som skaper store utfordringer i å laste ned data. For å bygge bro over det digitale gapet, må det satses parallelt på utbygging av infrastruktur, rimelig tilgang til mobiltelefon og innholdstjenester, samt utarbeidelse av språklig og kontekstuell relevant innhold. Det er viktig å være klar over kjønnsforskjellene i det «digitale gapet», dvs. at 25 prosent færre kvinner enn menn i utviklingsland har brukt internett.

Det anslås at 400 millioner mennesker i Afrika bor i rurale strøk uten mobildekning. Det ble gitt et eksempel på et samarbeid i DR Kongo, der pilotprosjekter i to landsbyer har demonstrert at det kan være kommersielt bærekraftig å investere i infrastruktur også i rurale strøk. 570 landsbyer vil nås (av 5 000 landsbyer i DR Kongo som ikke har dekning). Det ble foreslått at bistand kobles opp mot denne typen investeringer, for å sikre at også de fattigste nås med tjenester.

Optimaliseringsteknologi er også viktig. Opera Mininettleseren komprimerer f.eks. en hjemmeside med

90 prosent, noe som gjør at mange flere kan få tilgang. Det er viktig at de neste fem milliarder menneskene som får tilgang til internett, får tilgang til et åpent internett. Det er bekymringsfullt dersom de fattigste kun får tilgang til utvalgt innhold (f.eks. **Facebook 0**).

«Bistand må ikke føre til en «crowding out»-effekt som undergraver kommersielle prosesser.»

Et alternativ kan være at grunnleggende informasjon (tilgang til tekst og bilde) tilbys gratis, mens andre tjenester (video-overføring mm) kan tilbys mot betaling. Dette kan sikre tilgang til basistjenester også for de fattigste, som ikke har erfaring med internett, samtidig som det kan modne gruppen som et fremtidig kommersielt marked. Det ble påpekt at det kan være en avveining mellom å sikre alle grunnleggende tilgang og å sikre noen god tilgang. Det er viktig at eventuell bistandsfinansiering for å sikre tilgang ikke undergraver kommersielle prosesser, men heller støtter opp under langsiktig kommersiell bærekraft.

I flyktningleirer med mange mennesker på et avgrenset område, kan det finnes et businesscase for å investere. Telefoni og internett kan leveres på få dager. Bistands- og humanitære aktører kan bidra til å tilrettelegge dette markedet ved å samordne etterspørselen.

Myndigheter i lavinntektsland bør bruke regulatorrollen til å få en mest mulig bærekraftig utrulling av infrastruktur. Kommerisielle aktører kan ikke forventes å ivareta en langsiktig tenkning uten at det settes krav til dem.

Globalt er 80 prosent av digitalt innhold på de ti største språkene. Det er viktig med innhold som er språklig og kontekstuell relevant for at folk skal bruke digitale tjenester. Dette er et område bistanden kan og bør investere i.

Det er viktig å involvere myndigheter og hjelpe til med å bygge partnerskap som er bærekraftige. Nye typer partnere trengs i prosjektene, både med kommersiell bunnlinje og innovasjons/forskningsbunnlinje.

PANEL 2 – DIGITAL INNOVASJON INNEN HELSE OG UTDANNING

Digitalisering er svært viktig for mer effektivt byråkrati og tjenestelevering. Det kan være like lønnsomt å tenke digitalt som papirbasert. Digitalisering bidrar til større ansvarliggjøring, siden det er lettere å se hvem som nås med tjenester og vanskeligere å jukse. Det ble vist til eksempler fra digitale helsesystemer og systemer for å strukturere læringsinnhold.

Kapasitetsbygging er svært viktig for å ta i bruk den infrastrukturen og teknologien som er tilgjengelig. Det er viktig med innovasjon og forskning lokalt på implementering av teknologi.

«Digitalisering er svært viktig for mer effektivt byråkrati og tjenestelevering.»

Bruk av IKT har vært kontroversielt i helse- og utdanningssektorene i høyinntektsland, men det ble stilt spørsmål ved om dette kunne være annerledes i land med mindre utbygde og etablerte sektorer: «Will ICT be disruptive if there is nothing to disrupt?» Det ble påpekt at vi kan ha mye å lære fra land som ikke har så etablerte strukturer, og at det kan være behov for avlæring her hjemme.

Mange av utfordringene med tilgang til internett og til helse- og utdanningstjenester er politiske, og ikke relatert til infrastruktur. Mangel på politisk vilje til bedre tjenestelevering er generelt en stor utfordring. Det ble fremhevet at det er en sterk korrelasjon mellom å redusere byråkrati og å redusere korrupsjon, samtidig som det er viktig å samarbeide med aktører hos myndighetene som faktisk ønsker endring. UNICEF påpekte viktigheten av ansvarlig-

gjøring som redskap for bedre kvalitet innen helse og utdanning, og rapporteringsmekanismer for å få tilbakemeldinger fra brukerne.

Når det gjelder det teknologiske, må applikasjoner kunne lastes ned og brukes offline. Det ble påpekt at hardware er det minst viktige, og endrer seg konstant, men at det er svært viktig å lage digitalt innhold som kan tilpasses ulike typer utstyr. Kahoot!'s erfaring fra USA er at teknologien må virke også på de billigste og dårligste PC-ene. Erfaringene vil bli bedre med bedre teknologi, men det viktigste er at innholdet holder høy kvalitet.

«Kahoot!'s erfaring fra USA er at teknologien må virke også på de billigste og dårligste PC-ene.»

Det var ulike syn på i hvilken grad markedet kan nå de mest marginaliserte med helse- og utdanningstjenester. Flere påpekte at det er naturlig for bistanden å fokusere på denne gruppen. Samtidig ble det innvendt at når folk f.eks. lærer å lese og skrive, bruker de mer data, og at det kan være mulig å lage partnerskap med kommersielle aktører basert på en slik tilnærming til utvidelse av markedet.

Telenor ser et stort potensial i å knytte finansielle tjenester opp mot helsesektoren. 72 prosent i utviklingsland mangler bankkonto, men en stor del av disse vil ha tilgang til mobiltelefoner. Det er viktig å kartlegge folks adferd for å finne gode løsninger som likner mest mulig på det de kjenner. Sykdom (health shocks) kan ha dramatisk effekt på familiens velferd. For få uker siden ble den første helseforsikringsutbetalingen på mobil gjort i Pakistan (M-Paisa). De etablerte forsikringsselskaperne når én prosent i Pakistan, så det er et stort potensielt marked. Innen mobil helse har man erfart at man bør forstå etterspørselen godt og forsøke å jobbe over tid med holdninger.

I en studie finansiert av Telenor, kom det frem at en økning på ti prosent i mobilbruk henger sammen med 1,2 prosent økonomisk vekst, mens ti prosent økning i «internettpenetrasjon» kan skape 3-10 prosent produktivitetsøkning og én prosent økning i nye bedriftsetableringer.

EN BÆREKRAFTIG OG TVERR-SEKTORIELL POST-2015 AGENDA

5

Utgangspunktet for diskusjonen var «Selv om Norges overordnede posisjoner for bærekraftsmålene i stor grad er lagt, eksisterer det et behov og en merverdi i å utstyre vår forhandlingsdelegasjon med best mulige argumenter, gjerne gjennom gode eksempler som viser mulighetsrommet for bærekraftsagendaen. Hvordan kan vi sammen arbeide for et best mulig gjennomslag for en bærekraftig og tverrsektoriell post 2015-agenda innen helse og utdanning?»

Se **program og bakgrunnsnotat** om denne arbeidsgruppesamlingen for mer informasjon.

Ekspedisjonssjef i FN-avdelingen, **Kjersti E. Andersen**, ledet møtet. I sin innledning beskrev hun 2015 som et viktig år for global utvikling, og sa at Norge engasjerer seg aktivt i utforming av en ny bærekraftagenda og ikke minst finansieringen av denne. I den sammenhengen er det interessant å få innspill og eksempler fra dem som er ute i felt, for å sikre gode argumenter for mål, delmål og finansiering.

Deretter var det korte innledninger ved prosjektleder for Finansiering for utvikling, Jon-Åge Øyslebø, forhandlingsleder for de nye bærekraftige utviklingsmålene, Marianne Loe, begge UD, i tillegg til leder for politikk og samfunn i Redd Barna, Gunvor Knag Fylkesnes, og direktør for global strategi og policy og styremedlem, EAT Initiative/EAT Stockholm Food Forum, Usman A. Mushtaq.

I sin innledning tok forhandlingsleder **Marianne Loe** utgangspunkt i arbeidet med tusenårsmålene, som ble vedtatt i 2000. De åtte målene har bidratt til å samle ressurser og innsats om et sett med felles mål. I Rio de Janeiro i 2012 besluttet man å utarbeide nye mål for bærekraftig utvikling for perioden etter 2015. Forhandlingene i den åpne arbeidsgruppen (OWG) er ferdige og forhandlingene i FNs generalforsamling har startet. I forslaget fra OWG ligger det nå 17 mål. Den nye agendaen har utviklet og utvidet seg gjennom forhandlingsprosessen, og det nye målsettet vil være

betydelig mer omfattende enn det gamle. Det nye målsettet skal vedtas under et toppmøte i FN i september og gjelde for perioden 2016-30.

«Bærekraftig utvikling har tre dimensjoner: Den sosiale, miljømessige og økonomiske.»

Mange synes det nå ligger for mange mål på bordet. Det er flere årsaker til at antall mål har gått fra åtte til 17, men hovedforklaringen ligger i at agendaen er bredere. De nye målene tar utgangspunkt i vedtaket fra Rio+20 om å integrere de tre dimensjonene i begrepet bærekraftig utvikling, nemlig den sosiale, den miljømessige og den økonomiske dimensjonen. Samtidig skyldes det at den nye prosessen, i motsetning til prosessen som førte til tusenårsmålene, har vært åpen for alle FNs medlemsland. Gitt den betydningen tusenårsmålene har hatt for den globale utviklingsagendaen, har de fleste ønsket å delta.

Forslaget fra OWG representerer dels en videreføring av tusenårsmålene, med vekt på bekjempelse av fattigdom, vann/sanitær, helse og utdanning. Dette er det bred enighet om. Om resten er det imidlertid mer uenighet. Det er fortsatt debatt om hva vi gjør i på områdene miljø, klima og styresett.

Slik situasjonen er nå, ser det imidlertid ut til at de 17 målene i OWGs forslag blir stående i en noe finpusset utgave. I tillegg skal det vedtas en politisk erklæring. Det gjenstår fortsatt spørsmål rundt hvordan målene skal følges opp og hvordan oppfølgingen skal overvåkes og evalueres, samt hvor finansieringen skal hentes inn.

I praksis skal det være tett samspill mellom de tre dimensjonene fra Rio+20. De tar utgangspunkt i årsakene til fattigdom og ikke bare symptomene. Det er en økende erkjennelse av at man må se på tvers av sektorene, dvs. at god helse ikke bare avhenger av helsesektoren, men påvirkes også av miljø og mat, for eksempel. Klima og

økonomisk vekst må ses i sammenheng, som betyr at det må utformes politikk som skaper økonomisk vekst og tar vare på klima samtidig.

«Vi må skape økonomisk vekst og samtidig ta vare på klimaet.»

Målene skal være universelle og ikke bare angå utviklingsland. Det vil si at de også får betydning for en rekke politikkområder i Norge. Dette er viktig ut fra vissheten om at mange av verdens utfordringer kun kan løses i fellesskap. Det vi gjør i Norge har betydning globalt. Eksempler på dette er luftforurensing, klimautslipp og matsikkerhet. Det må produseres mer mat for å ha nok mat til verdens befolkning om femten år, men om vi kaster litt mindre mat, blir det mindre behov for å øke produksjonen.

Mens man med tusenårsmålene skulle nå en viss andel av befolkningen, legges det nå opp til at alle skal nås på de ulike områdene. Vi vet at de siste prosentene er vanskelige å nå. Skal man nå mennesker med nedsatt funksjonsevne, flyktninger og andre ekskluderte grupper, kreves en ekstra og målrettet innsats.

Jon-Åge Øyslebø tok i sitt innlegg utgangspunkt i konsensusen fra Monterrey fra 2002, som erkjente at bistand (ODA) ikke var nok for å takle utfordringene utviklingsland sto overfor om de skulle nå tusenårsmålene. Man måtte jobbe med private og offentlige, nasjonale og internasjonale finansstrømmer, samt sikre nasjonal ressursmobilisering gjennom at utviklingsland selv i større grad tok ansvar for egen utvikling. Det skulle mobiliseres private ressurser, internasjonal handel skulle utnyttes bedre og det skulle gjøres noe med utviklingslands store utenlandsgjeld. Utviklingsland måtte sikre godt styresett, vise ansvar overfor egne borgere (accountability) og fremme likestilling

Siden 2002 har man sett høy vekst i mange utviklingsland. Nye givere har kommet på banen, bl.a. Kina, Brasil

og Tyrkia. Private aktører gjør seg mer gjeldende, og det har vokst frem privat-offentlig samarbeid og nye partnerskap, som Global Fund, Clinton Foundation og GAVI. Man har sett en firedobling av private investeringer i utviklingsland. Over halvparten av direkte utenlandsinvesteringer er nå i utviklingsland. ODA har økt jevnt og trutt til 135 milliarder USD i året i dag, men bistand har blitt mindre viktig relativt sett. ODA utgjør bare ti prosent av de totale midler som går til utviklingsland i dag. Dette er en dramatisk endring fra 2002. Samtidig vet vi at skatteinngangen har økt fra 13 til 18 prosent av BNI i utviklingsland siden 2000, mens den i OECD-land er på rundt 35 prosent i gjennomsnitt. Her er det altså mye å hente. Likevel går kun 0,07 prosent av global ODA til skattetiltak. Ulovlig kapitalflyt – fra kriminalitet, korrupsjon og skatteunndragelser – er mange ganger større enn ODA.

«Monterrey-konsensusen i 2002: Bistand var ikke nok til at lav- og mellominntektslandene kunne nå tusenårsmålene. Både privat og offentlig innsats trengtes.»

Hva er så forventningene til Financing for Development-konferansen i Addis Abeba? Møtet er en oppfølging av Monterrey og Doha-konferansen (2008), og er en viktig byggestein på veien mot SDG-toppmøtet i september og COP21 i Paris. Det legges opp til en bred agenda, hvor bistand til de minst utviklede landene bare vil være ett av flere virkemidler. Det er en utfordring at det økonomiske og politiske handlingsrommet synes å være begrenset for nye økonomiske forpliktelser. Det skal legges føringer ikke bare for økte kapitalstrømmer til utvikling, men også for hvordan det best kan legges til rette for at disse utløses og brukes effektivt. Det skal fokuseres på skatteinngang og legges sterkere føringer for mer offentlig privat-samarbeid om blant annet infrastrukturinvesteringer. Sist men ikke minst, er det

«Hva er forventningene til møtet om finansiering for utvikling i Addis Abeba i juli 2015?»

Ønskelig å sette fokus på rammebetingelser for å sikre finansiering (enabling environment). Det dreier seg bl.a. om godt styresett og menneskerettigheter.

Forberedelsene til konferansen i Addis Abeba har pågått siden november 2014. Forhandlingene om sluttokumentet blir krevende, ettersom forventningene varierer og graden av engasjement og ambisjoner er ulik.

Redd Barnas representant, **Gunvor Knag Fylkesnes**, snakket om hvordan Redd Barna jobber integrert med helse og utdanning. Et eksempel er deres Keeping girls in school-program. Gjennom dette skoleprogrammet søker de å utsette første graviditet. For at innsatsen skal være skalerbar, er det også viktig at den er lokalt forankret. Problemforståelsen må være forankret lokalt under lokalt lederskap.

«Hvem tar regningen for universell helsedekning og læring for alle?»

En utfordring har vært at ulike departementer har hatt ansvar for henholdsvis utdannings- og helse- og ungdomspolitik, og at de ofte har hatt ulik forståelse når det gjelder giftemål og prevensjon. Redd Barnas program bidrar til helhetlig tenkning.

Mange barn har opplevd traumer. Disse blokkerer for utdanning og det er derfor viktig å sikre psyko-sosial støtte innenfor utdanning. Man må ha en helhetlig tilnærming til barnet.

Redd Barna har jobbet for å påvirke SDG-utformingen. Det er positivt at universell helsedekning og læring for alle ligger inne. Prinsippet om at absolutt alle skal nås

er viktig, men spørsmålet er hvem som tar regningen. Klarer vi å få inn midlene, eller ender vi i luksusfellen? Midlene finnes, men må fordeles på en annen måte. Nøkkelen ligger i å gjøre noe med pengestrømmene i verden. Det går syv ganger så mye penger ut av fattige land som det som kommer inn, samtidig som det er behov for mer midler for å finansiere helse og utdanning. Dette betyr at skattesystemene må styrkes. Det er behov for et mellomstatlig skattesystem. Først da kan det gjøres noe med ulikhetene mellom land og innad i land. Norge bør være pådriver for et interstatlig skatteorgan i FN og jobbe for finansiering og koordinering.

Avslutningsvis understreket Fylkesnes at systemtenkning må være bærebjelken i de nye målene. Gode helse- og utdanningssystemer vil gjøre det lettere å se synergier mellom sektorene og enes om felles utfordringer. Et godt eksempel er helsesøsterordningen i Norge. Hun berømmet Norge for å ha tatt ledelse på utdanning og helse, i tillegg til på finansiering for utvikling. Hun oppfordret Norge til å jobbe for bedre koordinering og ikke la seg friste av for mange vertikale fond og tiltak.

I tusenårsmålene har det ikke vært fokusert på kvaliteten i utdanningen. På helse har man fokusert for lite på systembygging. Nå er tiden inne for å tenke horisontalt og på systembygging.

Usman A. Mushtaq fra EAT Initiative/EAT Stockholm Food Forum så Post-2015 agendaen som en mulighet for verden til å gå i retning av bærekraftig utvikling. Denne agendaen vil, ifølge ham, påvirke Norge og unge mennesker, som derfor må være med i prosessene.

Han viste til en FN-spørreundersøkelse fra 2012 hvor ca. syv millioner mennesker i aldersgruppen 16-30 hadde respondert. Det kom frem at de viktigste utfordringene fremover er helse og utdanning.

Ambisiøse bærekraftsmål er ubrukelige om ikke det sørges for god implementering. **The High-level Political Forum on Sustainable Development** har ansvaret for

implementeringen, men hvordan dette skal gjøres, er fortsatt uklart.

Selv om bærekraftsmålene i seg selv ikke utgjør en bindende juridisk avtale, finnes det måter å ansvarliggjøre partnere på. Det vil være viktig å få inn en monitoringsmekanisme for iverksetting og finansiering. Det kan for eksempel innføres Universal Periodic Reviews, hvor land rapporterer på måloppnåelse.

«Man kan bruke for eksempel høringer, som i «Universal Periodic Review» om oppfyllelse av menneskerettighetene, der land jevnlig går andre land etter i sømmene.»

Det er positivt at man har begynt å gå bort fra silo-tenkning og nå tenker bredt. Et viktig eksempel på dette er knyttet til hvordan man ser på helse og miljø i lys av mat. Matproduksjon er den største driveren av klimautslipp, og utgjør 30 prosent av alle utslipp. Man må løse utfordringer knyttet til underernæring, samtidig som hver femte person er overvektig. Sykdom og død grunnet overvekt er et stort problem, og kanskje større enn underernæring. Dette vil det være nyttig å få et mål på.

Løsningen på disse utfordringene vil kreve at ulike aktører samhandler på en måte som man ikke har sett tidligere. Forskere må innta en lederposisjon, ettersom en løsning må baseres på riktig og tverrfaglig forskning.

Tiden tillot bare noen få kommentarer fra salen. Arne Holte ved Folkehelseinstituttet minnet om at psykisk helse utgjør en betydelig utfordring for global helse, og også for utdanning. I verden i dag vil 200 millioner barn under fem år aldri utvikle sitt hjernepotensial. Dette representerer en betydelig utarming av et lands viktigste ressurs. Uten å ta dette i betraktning vil vi ikke

nå helse- eller utdanningsmålene. I tillegg kommer at det ikke finnes noe som representerer en så stor krenkelse av menneskerettighetene som behandlingen av psykisk syke, som i mange tilfeller bindes eller lenkes, gjemmes bort, eller samles i leire. Depresjon alene representerer en like stor risiko som ikke-smittsomme sykdommer.

Dette tas i alt for liten grad opp av politiske ledere. Norge bør løfte disse utfordringene og være en brobygger mellom helse og utdanning på dette området. Man må ha indikatorer på plass som ivaretar psykisk helse.

Rune Nilsen fra Universitetet i Bergen savnet referanse til universitetene i de nye bærekraftsmålene. Disse er viktige for lederutvikling og systembygging. Han uttrykte også bekymring over at NUFU er borte og at kvoteprogrammet ser ut til å forsvinne.

Borghild Krokan fra Forum for utvikling og miljø understreket at det er viktig å styrke skattesystemer for å betale for helse og utdanning. Hun etterlyste et skatteorgan innenfor FN, og utfordret Norge til å få med seg andre land og partnere på dette.

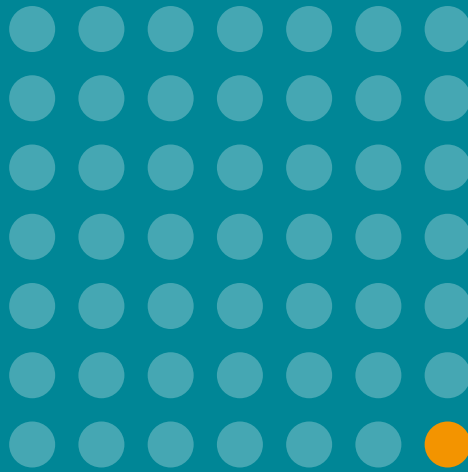
Marianne Loe sa avslutningsvis at Norge ikke har mulighet til å prioritere alt innenfor en meget bred agenda. Norge har derfor valgt spesielt å fokusere på helse og utdanning. Norge har bidratt til at global helse ligger inne. Dette kan brukes til å sikre hensynet til psykisk helse i oppfølgingen, f.eks. gjennom at ekspertene bidrar til at mental helse integreres i indikatorene. Hun viste til at universiteter kanskje ikke er en hovedprioritet, men at de er nevnt i rapporten fra den åpne arbeidsgruppen.

«Psykisk syke utsettes for noen av de verste krenkelsene av menneskerettigheter i verden.»

Jon-Åge Øyslebø sa i sin avslutning at ODA fortsatt er viktig for å finansiere gratis helsetjenester f.eks. i de fattigste landene. Når det gjelder spørsmålet om et skatteorgan i FN, svarte han at dette ikke er en enkel sak som kunne løses raskt. Land liker ikke å bli instruert av FN.

Gunvor Fylkesnes bekreftet at også Redd Barna er opptatt av psykisk helse. Hun understreket at helse-tjenester må være gratis for de fattigste. Det er uheldig for barne- og mødre helse om man må betale for fødselshjelp. Det er derfor positivt at nytt mål åpner for beskyttelse mot økonomisk risiko. Hun minnet om behovet for strukturelle endringer og at alt henger sammen med alt. Hun oppfordret politikerne til å tørre å tenke at det skal ta tid, og at man må tenke helhetlig. Det finnes ingen snarveier.

Usman A. Mushtaq viste til at bærekraftsmålene er kategorisert i siloer, selv om alt henger sammen med alt. Det blir viktig fremover å fokusere på integrerte indikatorer. Det er mye å hente i at man klarer å lage et godt og forskningsbasert indikatorrammeverk. Måling av mental helse er ikke lett. Mange land har ikke kapasitet til å gjøre det. Ekstremt få av de fattigste landene har kapasitet til å behandle psykiske sykdommer.

**PROGRAMMET
MED VIDEO-
LENKER**

Se **video-opptak** på 6,5 timer fra innleggene og paneldiskusjonene under konferansen i plenum 3. mars.

Programmet i sin helhet, med lenker til informasjon om innlederne.

09.10 - 09.15

VELKOMMEN

Rektor ved NTNU, Gunnar Bovim

Se sesjonen i **videolenke**.

INNLEDNINGER

Se sesjonen i **videolenke**

Utenriksminister Børge Brende

Statssekretær Cecilie Brein-Karlsen,
Helse- og omsorgsdepartementet

Statssekretær Bjørn Haugstad,
Kunnskapsdepartementet

09.40 - 10.45

Samtale 1:

**EN BÆREKRAFTIG GLOBALISERT VERDEN OG ROLLEN
TIL NORSKE TEKNOLOGIBEDRIFTER**

Se sesjonen i **videolenke**.

Samtalen vil søke å få svar på hvorfor bedriftene er viktige partnere for myndigheter og siviltt samfunn både i Norge og for global utvikling. Hvilken rolle kan bedriftene spille i en kontekst der de globale forutsetningene for bruk av moderne teknologi endres raskt? Hvilke muligheter og utfordringer ser vi for bedriftene når verden snart blir enige om felles mål på helse og utdanning? Hvilke partnerskap trenger vi for å nå målene vi setter oss?

Utenriksminister Børge Brende

Statssekretær Cecilie Brein-Karlsen,
Helse- og omsorgsdepartementet

Konserndirektør Katja Nordgaard, Telenor

Adm. direktør Anita Krohn Traaseth,
Innovasjon Norge

Adm. dir. Johan Brand, Kahoot!

Teknologidirektør Sigmund Frigstad,
GE Vingmed Ultrasound AS

Ordstyrer: Kommunikasjonsrådgiver Terje Svabø,
Svabø & Aanonsen

11.05 - 12.05

Samtale 2:

HVORDAN KAN VI OPPSKALERE LØSNINGER FOR MÅLOPPNÅELSE PÅ HELSE OG UTDANNING?

Se sesjonen i [videolenke](#).

Samtale med et utvalg bidragsyttere fra næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og sivilsamfunn om erfaringer fra konkret innovasjon, tanken bak og hvordan løsningene kan oppskaleres for mest mulig og best mulig resultater.

«Å redde liv gjennom innovative og genuine partnerskap» av grunnlegger og CEO Tore Lærdal, Laerdal Global Health AS

«Speed schools» av fungerende generalsekretær Kristine Sødal, Strømmestiftelsen

«Health Informations Systems Programme» av professor Kristin Braa, UiO

«Skolegang utsetter første graviditet» av generalsekretær Tove Wang, Redd Barna

«Co-creation. Building the future through transformative change» av Sven Mollekleiv, DNVGL, direktør for bærekraft og samfunnsansvar

«Salaby – en global læringsby» av redaksjonssjef for Salaby, Fride Bergem, Gyldendal Undervisning

Ordstyrer: Kommunikasjonsrådgiver Terje Svabø, Svabø & Aanonsen

13.15 - 14.00

Hovedinnlegg:

«GLOBAL HEALTH INNOVATION: FROM IDEAS TO IMPACT» (ENGELSK)

Se sesjonen i [videolenke](#).

Professor Muhammad H. Zaman, PhD., Boston University

Kommentar: Spesialrådgiver Tore Godal, Utenriksdepartementet

Ordstyrer Terje Svabø leder en runde med spørsmål og svar fra salen

14.00 - 14.45

Samtale 3:

**FORSKNING OG INNOVASJON INNEN HELSE OG UTDAN-
NING SOM GRUNNLAG FOR EN BÆREKRAFTIG UTVIKLING**

Se sesjonen i [videolenke](#).

Samtalen vil søke å finne svar på hvilken rolle universiteter og andre forsknings-/utdanningsinstitusjoner kan spille for en bærekraftig utvikling globalt? Hvordan kan kunnskapssektoren styrke arbeidet med innovasjon? Hvilke partnerskap er viktige å satse på i tiden frem mot 2030? Hvordan kan anvendt forskning på helse og utdanning også finne en kommersiell rolle? Hvordan kan kunnskapsbaserte løsninger oppskaleres?

Statssekretær Bjørn Haugstad, KD

Prorektor for forskning, Kenneth Ruud, UiT

Prorektor for innovasjon, Johan E. Hustad, NTNU

Direktør Inga Bostad,
Norsk Senter for Menneskerettigheter, UiO (frafall)

Edtech-investor og entreprenør Rolf Assev,
StartupLab

Ordstyrer: Kommunikasjonsrådgiver Terje Svabø,
Svabø & Aanonsen

15.00 - 15.45

OPPSUMMERING OG VEIEN VIDERE

Se sesjonen i [videolenke](#).

Rektor Gunnar Bovim, NTNU

Direktør Villa Kulild, Norad

Divisjonsdirektør og professor John-Arne Røttingen,
Folkehelseinstituttet

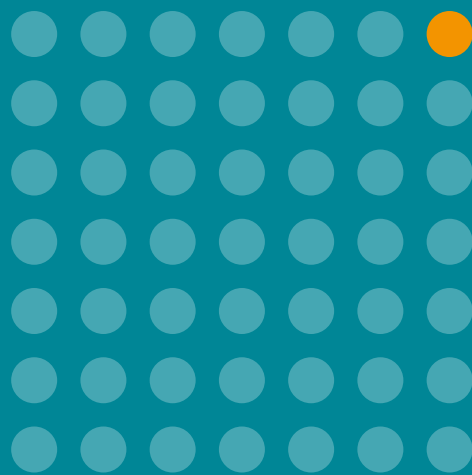
Direktør Petter Skarheim, Utdanningsdirektoratet

Divisjonsdirektør Jesper Simonsen, Forskningsrådet

Avdelingsdirektør Gunn Wenche Andersgaard,
Innovasjon Norge

Fagdirektør Olav Seim, Utenriksdepartementet

Ordstyrer: Spesialrådgiver Tore Godal,
Utenriksdepartementet

VIRKEMIDLER

NASJONALE/INTERNASJONALE FINANSIERINGSMEKANISMER FOR INNOVASJON INNEN HELSE OG UTDANNING

Det finnes mekanismer som er direkte rettet mot å støtte innovasjon, og mer generelle tilskuddsordninger, der innovasjonsarbeid også kan få støtte. Noen ordninger har en vinkling mot bredere/mer generell tematikk, slik som IKT-infrastruktur, mens andre dekker helse- og utdanningsfaglige tema. Her vises nasjonale mekanismer, samt internasjonale mekanismer der Norge er samarbeidspartner eller involvert.

INNOVASJON NORGE

Innovasjon Norge (IN) tilbyr en rekke virkemidler til norske bedrifter for å øke deres nasjonale og internasjonale konkurransekraft. Mange bedrifter vil som et resultat av disse virkemidlene eksportere til eller investere i utviklingsland. Eksempler på noen av de mest relevante virkemidlene er FoU-kontrakter, miljøteknologiordningen, risikolån/innovasjonslån, bedriftsnettverk samt kompetanse- og rådgivningstjenester. Under følger mer informasjon om to av virkemidlene:

Forsknings- og utviklingskontrakter (FoU-kontrakter) (NFD, forvaltes av IN)

IN gir tilskudd til forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere partnere innen næringslivet (IFU) eller mellom næringslivet og det offentlige (OFU). Målgruppen er normalt små og mellomstore leverandørbedrifter med kompetanse til å løse utviklingsbehov hos kundepartnere. Årets ramme er 291,1 millioner kroner, en liten økning fra 285 millioner de siste årene.

Miljøteknologiordningen (NFD, forvaltes av IN)

IN gir investeringstilskudd til pilot- og demonstrasjonsprosjekter for ny norsk miljøteknologi. Ordningen skal fremme norsk industris konkurransevne på lengre sikt og bidra til å realisere Norges miljømålsettinger. Miljøteknologiordningen har en ramme på 330 mill. kroner i 2015

Mer informasjon på nettsiden:

[Innovasjon Norge](#)

FORSKNINGSRÅDET

Allerede i dag bruker Forskningsrådet flere relevante virkemidler for å styrke innovasjon i helse- og utdanningssektoren og øke forsknings samarbeid. Aktivitetene og programmene veksler mellom nasjonal og global utstrekning i sine mandater. De viktigste i denne sammenheng er GLOBVAC, FINNUT, BIA, SAMANSVAR, IKTPLUSS og NORGLOBAL.

Et av virkemidlene i **GLOBVAC** er å støtte innovasjon i teknologi og metodeutvikling for mor- og barnehelse i utviklingsland. Målgruppen er norske bedrifter, gjerne i partnerskap med bedrifter eller akademia i Norge eller i utlandet. Budsjett for GLOBVAC er 122 mill. per år frem til 2020. Programmet har finansiert innovasjonsprosjekter for omtrent 65 millioner kroner fra 2012-2014. I 2015 er 138 mill. kroner budsjettet i prosjektstøtte, hvorav 15 mill. går til innovasjonsprosjekter.

Nettside: [Forskningsrådet](#)

I **FINNUT** kan norske enheter og virksomheter i utdanningssektoren i samarbeid med forskningsmiljøer, næringsliv og frivillig sektor søke om innovasjonsprosjekter for offentlig sektor (IPO). Programmet har et årlig budsjett på om lag 70 millioner kroner. I 2015 er det lyst ut 30 millioner kroner til IPO. Typisk størrelsesorden for IPO-er under FINNUT er 3-6 mill. kroner. FINNUTs mandat omfatter utdanningssektoren i Norge.

Nettside: [FINNUT](#)

BIA er et av Forskningsrådets største programmer, og har et budsjett på 554 millioner kroner i 2015. BIA er en viktig samarbeidspartner for norsk næringsliv. Programmets hovedmål er å bidra til størst mulig verdiskaping i næringslivet gjennom forskningsbasert innovasjon. BIA finansierer FoU-prosjekter som tar utgangspunkt i bedriftenes egne strategier. BIA er en åpen konkurransearena som er komplementær til Forskningsrådets tematiske programmer. BIA retter seg mot bedrifter som har virksomhet i Norge som er motiverte til å gjennomføre krevende FoU-prosjekter for å realisere innovasjon. Dette gjelder både for oppbygging av nytt, kunnskapsbasert næringsliv og fornyelse av etablert næringsliv. Både bedrifter med mye FoU-erfaring og de som ikke har forsket noe særlig tidligere kan søke BIA. Rundt en tredel av midlene går til helserelaterte prosjekter. BIA kan støtte prosjekter innen utdanning, men det er bedrifter som skal søke eller bruke resultatene. Over 80 prosent av prosjektene i BIA har en eller annen form for internasjonalt samarbeid.

Nettside: **BIA**

SAMANSVAR tar for seg forskning om ansvarlig innovasjon og bedriftenes samfunnsansvar. Programmet startet i 2015 og lyser ut midler sammen med andre relevante forskningsprogrammer. Programmet har et årlig budsjett på 10 millioner kroner. Den første utlysningen er en fellesutlysning med IKTPLUSS. Utlysningen omfatter forskerprosjekter og har en ramme på 100 millioner kroner og i disse prosjektene oppfordres det til å inkludere bedrifter, NGO-er og andre aktører som partnere.

Nettside: **SAMANSVAR**

IKTPLUSS er Forskningsrådets satsning på IKT-forskning og –innovasjon og skal bidra til løsninger på viktige samfunnsutfordringer som helse og omsorg, samfunnsikkerhet, offentlige tjenester og energi og miljø. Programmet lyser ut innovasjonsprosjekter som både næringsliv og offentlig sektor kan søke på. i 2015 vil 50 millioner kroner av totalt 350 millioner kroner tildeles IPO. Typisk beløp for IPO-er under IKTPLUSS er 5-10 mill. kroner. i 2015 lyses det også ut midler for fyrtårnprosjekter innenfor helse, omsorg og velferd. Målet med utlysningen er å få forskningsbasert innovasjon for økt verdiskaping i helse- omsorgs- og velferdstjenestene for å løse en eller flere av sektorens utfordringer.

Nettside: **IKTPLUSS**

Skal innovasjon i Norge være relevant for utviklingsland er det nødvendig å styrke forskningen på, om og med land i Sør. Et av målene med **NORGLOBAL** er å generere ny kunnskap om utvikling i Norge ved å gi støtte til forskning på fattigdomsreduksjon, fredsskaping, kjønn og likestilling, globalisering av klima og miljø, humanitær politikk, økonomisk vekst, demografi og skatt- og kapitalflukt. NORGLOBAL skal også bidra til å integrere utviklingsperspektiver i andre forskningsprogram og slik skape kunnskapsoverføring fra norske prosjekter til utviklingsland. F.eks. kan NORGLOBAL bidra til at FINNUT styrker sin portefølje på utdanningsforskning i land i Sør.

Nettside: **NORGLOBAL**

NORAD

Støtte til næringslivet

Ordningen er i hovedsak rettet mot bedrifter/kommersielle aktører som søker støtte til forundersøkelser, opplæring ved etablering, grunnlagsinvesteringer, tiltak for helse, miljø og sikkerhet (HMS), prøveproduksjon/-pilotprosjekt i forbindelse med investeringsprosjekter/-virksomhetsetablering og garanti ved import til Norge fra utviklingsland.

For den søknadsbaserte støtten til næringslivet gjelder følgende (merk at dette ikke omfatter støtte til samarbeid om rammevilkår for næringsutvikling i lav- og mellominntektsland):

Aktuelle mottakere: Bedrifter som kan dokumentere vilje og evne til å investere i lav- og mellominntektsland. Øvrige kvalifiserte mottakere er bransjeorganisasjoner og næringsrelaterte institusjoner.

Totalt budsjett for ordningen: ca. 50 millioner kroner i 2014.

Gjennomsnitt per mottaker/ordning (basert på omtrentlige tall). Noen aktører er veldig store, som gjør at gjennomsnittet går opp:

- Forstudie mellom 300 000 – 500 000 kr.
- Opplæring ved etablering ca. 800 000 kr.
- Prøveproduksjon, ca. 800 000 kr.

Mer informasjon på nettsiden:

NORAD-støtte til næringslivet

Støtte til sivilsamfunnsaktører

Norads støtte til sivilt samfunn / frivillige organisasjoner skjer på flere måter; gjennom økonomisk støtte til norske organisasjoner som jobber sammen med lokale organisasjoner i utviklingsland, gjennom direkte støtte til organisasjoner i utviklingsland og støtte til internasjonale organisasjoner som jobber med å bekjempe fattigdom. Målet med støtten til frivillige organisasjoner er å redusere fattigdom, bidra til økt demokrati og respekt for menneskerettigheter gjennom et sterkt og uavhengig sivilt samfunn. Norads tilskudd går til ulike utviklingsprosjekter for eksempel innen utdanning og helse, eller til prosjekter innen demokrati og menneskerettigheter, som for eksempel pådriverarbeid for barns rettigheter. Les mer om krav til søknader på Norads nettside.

Støtte til kapasitetsbygging for høyere utdanning og utviklingsforskning via NORHED og EnPe.

Fra starten i 2013 finansierer NORHED 46 prosjekter frem mot 2018 som er fordelt på seks delprogrammer: Utdanning; Helse; Naturressursforvaltning, klima og miljø; Økonomisk og demokratisk styresett; Humaniora, kultur, media og kommunikasjon; og Kapasitetsutvikling i Sør-Sudan. Det er tatt hensyn til nytenkning i utvelgelsen av prosjekter, og innovasjon er prioritert spesielt i godt styresett for høyere utdanning og i læreropplæring.

Norsk program for kapasitetsutvikling innen høyere utdanning og forskning for utvikling innen Energi og Petroleum (EnPe) har finansiert 12 prosjekter siden starten i 2013. Siste utlysning var i februar 2015, og programmet varer til 2019.

FREDSKORPSET

Fredskorpset finansierer og legger til rette for utveksling av arbeidskraft mellom bedrifter/institusjoner i Norge og i Sør. Ordningene kan benyttes til å utvikle innovasjoner, teste produkter og gå inn i nye markeder i likeverdig dialog mellom samarbeidende bedrifter/-institusjoner i Norge og i land i sør.

Mer informasjon på nettsiden:

[Fredskorpset](#)

UTDANNINGSDIREKTORATET

Utdanningsdirektoratet gir tilskudd til forskjellige organisasjoner, der hovedtyngden av midlene benyttes til tiltak innen norsk grunnopplæring. Noen ordninger er øremerket til navngitte organisasjoner, mens andre er åpent søkbare for ikke-kommersielle private og frivillige organisasjoner.

Av organisasjoner som mottar tilskudd i 2015, vil vi trekke frem WorldSkills Norway, Ungt Entreprenørskap Norge, First Scandinavia, Foreningen Norden og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM). Dette er organisasjoner som også bidrar i mellomfolkelig/internasjonalt samarbeid, og som er utviklingsorienterte i sine tiltak. I 2015 mottar disse i alt 12,3 millioner kroner av en samlet bevilgning på 23,3 millioner kroner. NAROM er den av disse organisasjonene som mottar mest støtte med 7,9 millioner kroner, mens de øvrige nevnte organisasjonene mottar om lag én million kroner i tilskudd hver i 2015.

Selv om det primære siktemålet for tilskudd til organisasjoner er organisasjonenes innsats innen grunnopplæringen i Norge, er det nok også andre tilskuddsmottakere i ordningene som har internasjonale/innovative tiltak som rekker ut over Norges grenser.

Mer informasjon på nettsiden:

[Utdanningsdirektoratet](#)

HELSEDIREKTORATET

Helsedirektoratet forvalter tilskudd blant annet til internasjonale tiltak.

Mer informasjon på nettsiden:

[Helsedirektoratet](#)

SAVING LIVES AT BIRTH

Saving Lives at Birth - et partnerskap mellom USAID, Norge, the Bill & Melinda Gates Foundation, Grand Challenges Canada, og DFID - er et globalt mobiliseringsprogram for å fremme innovative verktøy og tilnærminger innen forebygging og behandling. Partnerskapet har som mål å redusere mødre- og barnedødelighet i tiden rundt fødselen. Hittil har Saving Lives at Birth finansiert 90 innovasjoner i løpet av fire tildelingsrunder. Fire nye tildelingsrunder startet i 2015 og hadde søknadsfrist 27. mars.

Mer informasjon på nettsiden:

[Saving Lives at Birth](#)

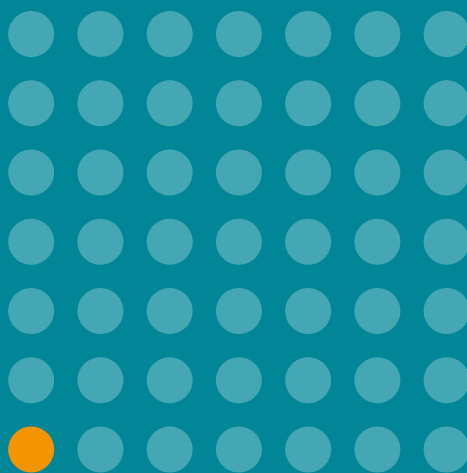
ALL CHILDREN READING

Grand Challenge for Development

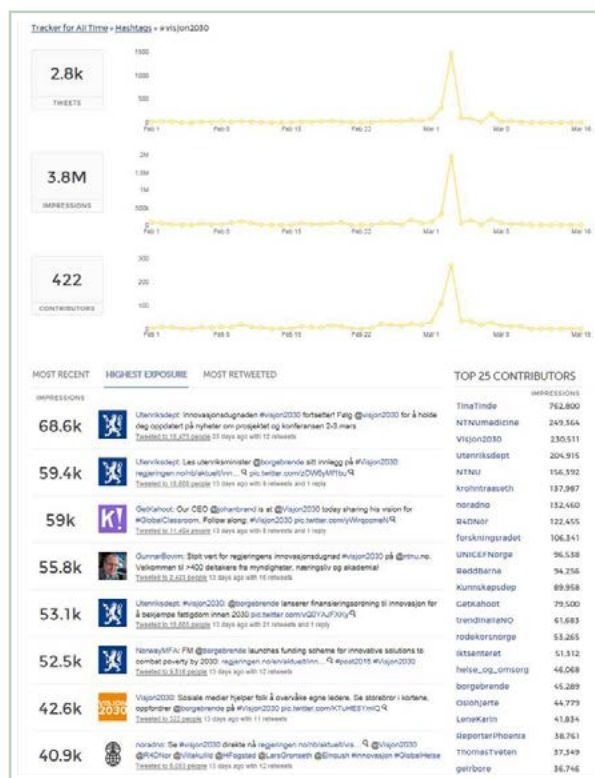
Dette er et partnerskap rettet mot å fremme lese- og skriveferdigheter hos barn, som ledes av USAID. AUSAID og organisasjonen World Vision er andre medlemmer. Her annonseres større og mindre innovasjonskonkurranser regelmessig. Norge er ikke medlem, men samarbeider tett blant annet om vurderinger knyttet til opprettelsen av et globalt digitalt bibliotek.

Mer informasjon på nettsiden: [All Children Reading](#).

**AKTIVITET I SYV
SOSIALE MEDIER**

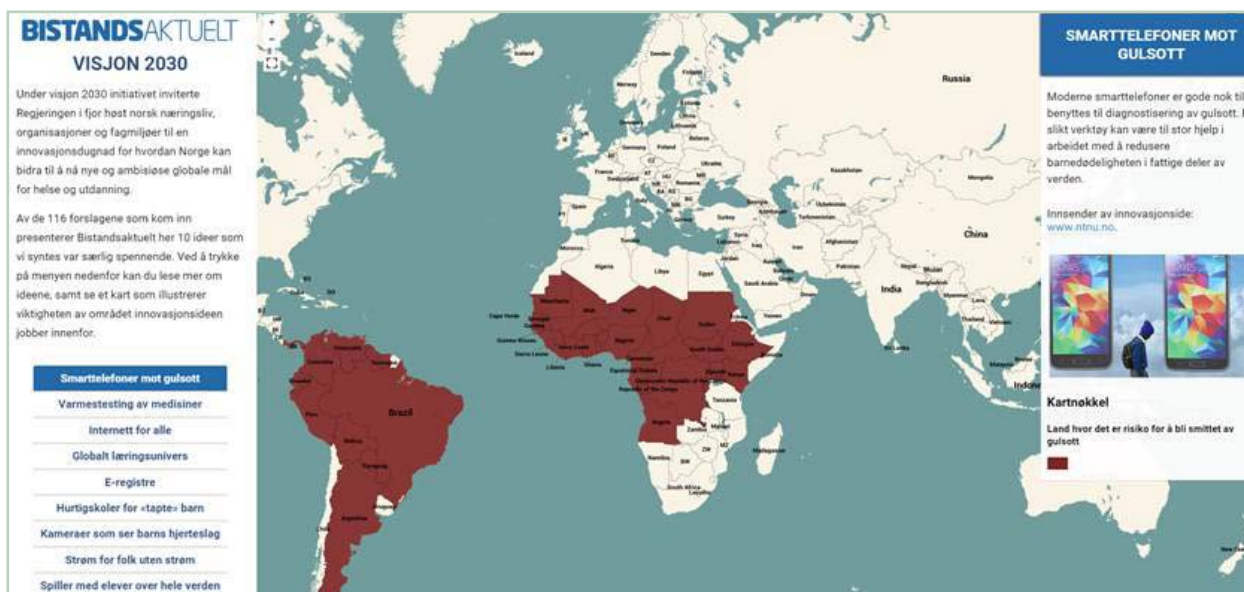
En måned før konferansen lanserte partnerne en kampanje i sosiale medier. Innholdet kom blant annet fra bidragene, bloggere og mediedekning. Initiativet fikk god uttelling på Facebook, Flickr, Instagram, Twitter, Storify, Youtube og Slideshare. En analyse gjort av Tweet-Reach fant at de ca. 2 800 tweetene som 422 kontoeiere laget med emneknagg #Visjon2030 potensielt nådde 3,8 millioner Twitter-konti.

MEDIER OG BLOGGER

NTNUs forskningstidsskrift Gemini **presenterte** bidragene til Visjon 2030 og publiserte artikler om **global helse** og **mor-barn helse**. Stig Slørdahl, Dekan ved NTNUs medisinske fakultet, **blogget** om Visjon 2030 6. februar, mens innleder Mohammad Zaman **blogget** om sin opplevelse av konferansen. Bidragsyterne Conexus og Kahoot! beskrev konferansen via **blogg** og **YouTube**.

NRK Trøndelag laget nyhetssaker på **radio** og i en **nettartikkel**. Bistandsaktuelt publiserte en interaktiv **infografikk** og flere artikler: **Innovatør med visjoner, Norsk idédugnad for helse og utdanning, Ti nyskapinger som kan redde verden, Norske bedrifter må ut i verden, Nyskapinger har reddet hundretusener, Utrydde fattigdom er planetens dagsorden, og Kan konkurrere om 50 millioner.**

INNOVASjonsBIDRAGENE

De **99 bidragene** ble tvitret aktivt til fagmiljøer, og et utvalg på 29 bidrag til diskusjon i arbeidsgruppene fikk sin egen publikasjon på papir og **nett**. De 29 bidragene ble også illustrert og lagt ut enkeltvis på **Slidshare**, sammen med en kort og en mer omfattende **analyse** av Twitter-rekkevidde i forbindelse med Visjon 2030. Per 9. juni 2015 var Slidshare-kontoen besøkt over 8 800 ganger.

TWITTER

Fra 19. februar inviterte **@Visjon2030** via Twitter relevante organisasjoner og personer. Dette var i tillegg til invitasjonene som ble sendt per e-post. Av de 430 som deltok på konferansen, hadde 130 oppgitt sin Twitter-profil, som ble lagt i **lister** under @Visjon2030. Emneknaggen #Visjon2030 var den tredje mest tvitrede i Norge 3. mars, og var høyt på listen blant «ti på topp» også dagen før.

NTNU har beregnet at over 100 personer meldte seg på konferansen takket være annonsering i sosiale medier og på intranett. En **Storify** presenterer ca. 200 av de 2 755 tweets som hadde emneknagg #Visjon2030. I alt 422 Twitter-konti bidro med #Visjon2030 i sine tweets, noe som betyr at nærmere 300 personer eller organisasjoner som ikke var fysisk til stede på konferansen, laget egne tweets om den. Samtlige tweets og analyser av hvilke som ble retvitret mest, fikk størst rekkevidde m.m. er i denne **rapporten**. I juni 2015 hadde @Visjon2030 800 følgere.

ANDRE SOSIALE MEDIER

Deltakere la ut 38 bilder på Instagram merket #Visjon2030, som fikk over 500 «likes». NTNUs **Facebook**-side om konferansen fikk 143 «likes». NTNU la ut 106 bilder på **Flickr**.

”Visjon 2030 – Rapport og informasjon om økonomiske ordninger og partnere” er laget for Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet i forbindelse med Regjeringens Visjon 2030-initiativ.

Oslo, juni 2015

Trykk: Hustrykkeriet, Utenriksdepartementet, Oslo

For mer informasjon: www.norad.no/visjon2030

Kontakt: post-huf@norad.no

VISJON 2030

#VISJON2030

WWW.NORAD.NO/VISJON2030

